

SVEČANO OTKRIVANJE BISTE PROF. DR. SC. VATROSLAVA LOPAŠIĆA HATZ, 17. listopada 2016.

Prof. dr. sc. Vatroslav Lopašić

Pok. prof. dr. sc. Vatroslav Lopašić rođen je 9. 12. 1911. u Pakracu kao potomak stare karlovačke obitelji. Osnovnu školu polazio je u Srijemskoj Mitrovici a realnu gimnaziju u Zagrebu gdje je maturirao 1930. godine.

Upisao je Filozofski fakultet u Zagrebu i diplomirao 1934. na grupi predmeta Teorijska matematika. Iste je godine imenovan na dužnost asistenta dnevničara u Fizikalnom zavodu Filozofskog fakulteta u Zagrebu, a godine 1936. asistentom pripravnikom u istom Zavodu.

Doktorirao je eksperimentalnu fiziku 1939.

Od 1943. do 1945. predavao je Teorijsku fiziku na Filozofskom fakultetu. Godine 1946. postavljen je za honorarnog nastavnika fizike na Visokoj pedagoškoj školi u Zagrebu, a 1947. postaje profesor na toj školi. Godine 1950. izabran je za izvanrednog profesora na Tehničkom fakultetu Sveučilišta u Zagrebu.

Jedan je od osnivača Instituta Ruđer Bošković u Zagrebu, na kojem je od 1952. do 1956. bio pročelnik Odjela za elektroniku.

Godine 1958. izabran je za redovnog profesora fizike na Elektrotehničkom fakultetu u Zagrebu na kojem je od 1950. do 1967. bio predstojnik Zavoda za fiziku.

Osnivač je Zavoda za fiziku Elektrotehničkog fakulteta u Zagrebu.

Akadske godine 1959./1960. izabran je za dekana.

Bio je osnivač Tehničke fizike na Sveučilištu, a njegova su predavanja bila jedinstvena pojava. Postavio je nekoliko stotina laboratorijskih vježbi iz fizike, a svako mu je predavanje bilo popraćeno pokusima. Posebnost njegove nastave bila je u pokusima i eksperimentima koji su bili sastavni dio svakog predavanja. Vatroslav Lopašić objavio je na hrvatskom, njemačkom i engleskom jeziku niz znanstvenih radova a Sveučilište u Zagrebu objavilo je sljedeće njegove udžbenike:

- Predavanja iz Fizike, I. dio, Mehanika i hidromehanika (1956.), 158 str.
- Predavanja iz Fizike, II. dio, Elektromagnetizam (1959.), 118 str.
- Predavanja iz Fizike, III. dio, Valovi i atomistička struktura (1962.), 150 str.

Bio je na studijskim posjetima u srodnim ustanovama u Engleskoj, Francuskoj, Švedskoj i Njemačkoj.

Govorio je njemački, engleski, francuski i latinski jezik. Svoje bavljenje matematikom, fizikom, književnošću, jezicima, kao i sam život, shvaćao je kao igru. Bio je širokih interesa.

Bio je član nekoliko kulturnih i stručnih društava, počasni član Društva inženjera i tehničara (DIT), član društva prijatelja glagoljice te počasni član naše Akademije.

Bio je zaljubljenik u hrvatski jezik te duboki znalac hrvatske povijesti i hrvatskih jezičnih pitanja. Na najavu izdavanja novog jednojezičnog (hrvatsko-hrvatskog), jednosveščanog rječnika, kazao je što zamišlja i što očekuje od tog rječnika kao budući kupac: "*Lijepo bi bilo da ga se ne ograniči samo na hrvatsku štokavštinu. Neka to bude rječnik koji uzima u obzir cijelu hrvatsku književnost, a to će reći i djela što ih naši pisci objavljuju i na područnim*

narječjima kao npr. na čakavskom ili na kajkavskom. Ako je uvrštena riječ čakavska, odnosno kajkavska, neka bude kao takva u rječniku i označena. Ta su narječja hrvatska pa ih se kao dio hrvatskoga jezika ne bi smjelo mimoići i tako potiskivati. Uključivanjem tih narječja uz hrvatsku štokavštinu taj bi rječnik uistinu bio rječnik živoga hrvatskog jezika. Novi bi rječnik uključivanjem čakavskih riječi otvorio put i o onima koji nisu čakavci do punijeg shvaćanja čakavštine pisaca i pjesnika... a ujedno i usporio povlačenje i odumiranje tog milozvučnog narječja pod utjecajem škole i sredstava javnog priopćavanja...Slično bi mogli i obrazlagati da i kajkavske riječi trebaju ući u rječnik koji se želi prikazati kao rječnik hrvatskoga jezika. I tu se može navesti niz pisaca koji su se poslužili i kajkavštinom da stvore djela koja su ures i ponos hrvatske književnosti...Novi rječnik neće moći mimoići ni turcizme koji su k nama došli preko Bosne...

Kao matematičar bio je očaran beskonačnošću i složenošću skupom prirodnih brojeva. Za nj je govorio "1, 2, 3 ... (i zatim tri točkice). Znao je reći - "One tri točkice, znate, to je nešto čudesno" te ponavljao riječi matematičara Kroneckera "Prirodne brojeve stvorio je dragi Bog, a sve ostalo djelo je čovjeka".

Matematičke zagonetke bile su mu velik interes 1970-tih godina. Objavljivao ih je u svjetski čitanom engleskom tjedniku "The Listener" čiji je izdavač BBC. Bio je ugledan u tom poslu. Povodom proslave 50. obljetnice tog lista, bio je jedini zagonetač s europskog kontinenta koji je bio pozvan na proslavu u London.

Uz nastavu, na kojoj su se predavanja zasnivala na eksperimentalnoj metodi s brojnim demonstracijskim pokusima iz fizike, glavno mu je znanstveno polje bilo istraživanje ultrazvuka. Profesor Lopašić posvetio je svoj život fizici, razvijajući novu metodu predavanja utemeljenu na stvarnim pokusima koji su se izvodili tijekom predavanja. Brojnim generacijama studenata tehničkih fakulteta, kojima je predavao opću fiziku, ostao je u trajnom sjećanju, zbog njegovih jedinstvenih predavanja.

Za svoj rad i metodu u nastavi i znanosti fizike primio je niz priznanja: Orden rada sa zlatnim vijencem, nagradu i priznanje Grada Splita, zlatnu plaketu „Josip Lončar“, zlatnu plaketu Instituta Ruđer Bošković, te povelju Sveučilišta u Zagrebu za doprinos razvoju tehničkih znanosti.

Prof. dr. sc. Vatroslav Lopašić preminuo je 17. prosinca 2003., tjedan dana nakon svojeg 92. rođendana.

Prof. dr. sc. Vladimir Andročec

Predsjednik Akademije tehničkih znanosti Hrvatske – HATZ